

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

22.06.2023
№12 (3624)

Йис верят елды талыйт

15 >>

Евдокия Герасимовна Ругина ванлтӓл, муй щирн не ухшамӓт русыйн лэщӓтты. В. Енов верум хур

Ёмвошн
айлат ёх
ӓктӓщийлсӓт

>> 3

Увӓс мирӓт
имет олаӓмит
вӓн мирхот вӓс

>> 8-9

Йисӓӓа-нӓптӓӓа
йӓвум хӓннехӓ
олаӓӓӓн

>> 10-11

Округ кәшә не тохтурәта ишәк непека́т катлуптәс

Лекка́рәт ёма́нхәтлән округ кәшә не Наталья Комарова пәльницәйн рәпитты хуятәта ишәк непека́т катлуптәс.

» Кашәң хәннехә вәлупсийн мойдәсы. Тохтурәт, лекцитты неңәт па па пәльницәйн рәпитты ёх – дыв вән семья иты Югра мўевн вәлты мирев вәлупсы давәлләт, – Наталья Комарова лупәс.

Лүв ясәңдал ширн, ма́нум 2022-мит олдн Югра хуши скорая помощь тәхи ёх 508 шурәс пүш хәннехә яма́лды вохсыйт, тохтурәт 2,5 шурәс пүш сәм яма́лды операция верәнтсәт, «Николай Пирогов» тәхи лекка́рәт олд ма́р 47 воша

яңхсәт па 8 шурәс хуят вантсәт.

» Нын хәннехә вәлупсы давәлләты. Шит нын пәтәна мет вулаң вер, кашәң хәннехә яма, сәма́на лекцитләты. Нын хәннехә вәлупсы пәта вәлләты, рәпәтаян нынана уй тәд. Вән пәмащипа ясәңәт нынана луплум, нын олдн 365 хәтл рәпитләты, нын

вәлупсэн иши давәлләты! – лупәс округ кәшә не Наталья Комарова.

Тәм хәтлән лүв мет яма па тәса рәпитмәл пәта ар лекка́рәта, тохтурәта вулаң ишәк непека́т катлуптәс. Лыв күтәлдн кашәң хуят хәннехә яма вәлты щира ар верәс.

Хәнты ясәңа тулмащтәс:
Надежда Новыхова

Сәрханл вошн лекка́рәт па яма́лдум ёх вәйтанта́йлсәт

Лекка́рәт ёма́нхәтл елпийн Сәрханл вошн кимит пүш вән мирхот ма́нәс, хута лекка́рәт па хәнты ма́шитум ёх ия́ха вәйтанта́йлсәт.

Мирхота Югра мўевн арсыр вошәт па кәртәт эвәлт 700-кем хуят юхтылдәс, щит арсыр вошәт кәшәйт, мир яма́лды ёх, мир тәлаңа вәлты щира рәпитты оса тәхет ёх, арсыр давәрт ма́шәт юпийн яма́лдум хуятәт.

Мирхот пурайн пәльницәйн рәпитты ёх ишәк непека́тн катлуптәсыйт. Иса ки лүңәтты, 70 мет яма па тәса рәпитты лекка́р щит хәтлән ишәксы, щит «Отличник здравоохранения», «Заслуженный работник здравоохранения» па па вулаң ишәк непека́т мирев тәлаңа вәлты вер тәты пәта.

Лекка́рәта вўща ясәңәт лупты па ишәк непека́т катлуптәты щира Сәрханл воша юхтыйлсәт Югра мўевн мир тәлаңа вәлты верәт тәты департамент ёх, Югра мўевн МЧС тәхи ёх, здравоохранения

рәпатнека́т профсоюз тәхи па па тәхет хуятәт.

» Югра мўевн 50 шурәс хуят щит ёма́нхәтл постәләт. Тохтурәт, лекцитты неңәт па хәйт күтәлдн кашәщман ия́ха рәпитләт, ма́шәң хуятәта давәрт операцияйт верәнтләт, кашәң хәтл кәши-мәш тәйты ёх лекцитләт. Щит ёма́нхәтл ванләт, муйсәр вән сәм тохтурәт тәйләт, муйсәр мутрайң па нумсәң ёх пәльницәйн рәпитләт. Лекка́рәт ма́шәң хуятәт мосман тәйләт. Лыведа арсыр нўшәятн не́тләт. Щит тумпи тохтурәт айлат ёх щит вән вера вәндтәләт, щит мет мосты вер, – пәльницәятн рәпитты хуятәта лупәс мир тәлаңа вәлты верәт тәты департаменткәшә ләңкәр хә Максим Малхасьян.

Мосл лупты, щит вән мирхота хәнты ма́шәт эвәлт яма́лдум ёх иши

» Мирхот пурайн. admsurgut.ru сайт эвәлт вўюм хур

вохсыйт. Лыв лупийлсәт, хутыса давәрт ма́шәт эвәлт лекцитсыйт. Щит хәтлән лыв лекцитум ёх пила вәйтанта́йлсәт па вән пәмащипа ясәңәт лыведа лупийлсәт, вантә, итәхәт давәрт ма́шәт юпийн йилпа шәшты, йилпа вәлты вәндтәйлсәт.

Сәрханл вошн щит хәтлән Югра мўевн вәлты

яртгяң хәннехә яма́лдум вер олаңән ясәң ма́нәс. Щит олаңән кинайтванләтсыйт, мир уша павәтсәт щит лекка́рәт олаңән, хуятәт щит вән вер версәт, ма́шәң ёха йилуп вәлупсы мойдәсәт.

Сәрханл кәшә хот айкед хәнты ясәңа тулмащтәс:
Надежда Рагимова

Ёмвошн айлат ёх аќтащийлсат

«Российская студенческая весна» аќтупсы – щит мет ар вэнлтыйлды айлат ёх яха аќатты тәхи, щит мет мирәң айлат ёх аќтупсы. Тәм тәхия мет нумсәң па верәң айлат ёх юхтыйлдәт. Щит вудаң проект, щит айлат ёха нётты щира верум вәйтантупсы. 2019-мит ол эвәлт олңитман айлат ёх аќтупсы «Россия – страна возможностей» немпи проект мухты верла.

Тәм фестивален дыпийн верты верәт, рүщ ясәңән ки лупты, щит «Ближе, чем кажется», хәнты ясәңа ки тулмащтәты «Нәң нәмәстән киньща ваншәк». Россия луваттэвн вэнлтыйлды айлат ёх аќтупсы – щит мет вудаң программа, тәм тәхетн айлат ёха елды мәнты пәнәт уша верты, елды мәнты эшәт уша верты нётләт.

Тәм вән мирәң фестиваль «Российский Союз Молодёжи» тәхи хуятәт па Югра кәща ёх лэщәтсәт. Тәм аќтупсы Россия мўев просвещения Министерства, «Федеральное агентство по делам молодёжи (Росмолодёжь)» па «Россия – страна возможностей» президентской платформа хуща рәпитты ёх верты нётсәт.

Лыпәт тыләщ 11-мит хәтл эвәлт 17-мит хәтл вәнәт 68 мўв сўң эвәлт тыв шура́скем мултас айлат ёх юхтыйлсәт, дыв яң щира, яң тәхетн кәссәт. Мет мирәң вән ёмәңхәтл лыпәт тыләщ 11-мит хәтлән олңитса, щит «Арена Югра» тәхи хуща ар мирн вәты ариты-путәртты рәпер хә L'One олңитәс.

Ёмәңхәтл олңитты елпийн Югра кәща не Наталья Комарова па Тюменской область кәща хә Александр Моор ям вўща ясәң мир ешалт путәртсәңән.

Александр Моор дўв мўвәлдн вэнлтыйлды айлат ёх пида тыв юхтәс. Ям вўща ясәңәлдн дўв лупәс:

Нарьян-Мар вош эвәлт юхтум айлат ёх округ дума депутатңән пида. П. Молданов верум хур

» Югра мўв па Тюмень вош ар ол мәр, ар нәпәт мәр ләхсәңа, яма вәлләт. Щи ләхсәң ям верәт олңитсайт, хән Россия мўев хулна хон мўва вәс, щи нәпәт эвәлт, щи вўш эвәлт хошум сәмн кўтэвн вәллүв, сыр-сыр верәт и нумәсн верлүв – кўтэвн ям дыпи нумсәт тәйлүв, экономика верәт яха лэщәтлүв, мўвлүв луват мирев и сәмн, и нумәсн вәлләт.

Ёмвошев луваттәлдн айлат ёх кәсты вән вош хәра йис: ар тәхетн иса хәт кәсты верәт ванлтәты хәр верса, хәлум фестиваль вош верса па па арсыр тәхет верәнтыйлсайт.

Айлат ёх пәта мет ёмәң хәтл вәс, щит Россия мўв хәтл, щирн А.В. Филипенко немпи лухн кәсты хәр хуща этар хәри тәрум илпийн мойң па Ёмвошәң ёх пәта мирн вәты ариты ими Полина Гагарина арийс.

Фестиваль вәлум мәрн Нарьян-Мар вошн вэнлтыйлды айлат ёх округ дума хота юхтыйлсәт. Дыв шуши мирәт Ассамблея хуща рәпитты ёх пида вәйтантыйлсәт.

Округ дума депутат Татьяна Гоголева дума па ассамблея ёх лэщәтты поступсы верәт олаңән путәртәс. Айлат ёх па ешалт ищи путәртсәт, арисәт, яксәт.

Ёмвошн вән ёмәңхәтл щира па и хәтл вәс, щит хән «Российская студенческая весна» фестиваль хуща нух питум ёх мойлупсәтн мойләсыйт. Мет сыры питум ёх, щит 126 айлат ёх, кимат тәхи 99 хәннәхә ёша павәтсәт, хәлмит тәхия 69 айлат ёх питсәт. Щи киньща па 81 хәннәхә сырсыр мойлупсыйн мойләсыйт. Яха лўңәтман 375 айлат ёх лауреат нем ёша павәтсәт, иса дыв 10 тәхи хуща кәссәт.

Мет вән фестиваль мойлупсы – щит Гран-при, щит ут Ёмвош округ – Югра айлат ёх ёша павәтсәт, дыв мўвелн тәм айлат ёх иса кәсты тәхетн сырыя питсәт. Гран-при хуща нух питум ёх кўтн кашәң хәннәхә 100 шура́с вух ёша вус, командая яха пилтәшум ёх 250 шура́с вух ёша павәтсәт.

Ёмәңхәтл ләп тәхәрты тәхийн фестиваль Кубок па мўва елды мәсы. Па ол, щит 2024-мит олн, вэнлтыйлды айлат ёх пәта «Российская студенческая весна» ёмәңхәтл Ставропольской край хуща верты питда. «Арена Югра» тәхи хуща лыпәт тыләщ 16-мит хәтлән вән Гала-концерт вәс, щит фестиваль хәтләт ләп тәхәрты щира верум етн хот.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Маина Никифорова 90 ола йис

2023-мит ол – щит Югра мўевн Вэнлтаты ёх ол! Щирн тәм олн вэнлтаты ёх пата арсыр верят лэщятлыит. Тәмхәтл, ма нынана, лўнәтты ёха, Маина Фёдоровна Никифорова – ханты ими, Уньюган кәртән ар ол ашколайн рәпитум па ар хуят вэнлтум ими олаңан ханшты ләңхалум. Лўв Ас нопәтты тылащ 29-мит хәтлән 90 ола йис!

Маина Фёдоровна 1933-мит олн Ёмвошн сема питәс, ащел Вудаң Отечественной далын даясәс па юхлы кердәс. Тәта вәс, рәпитәс, әнтәма йис, тәта шавиман вәл.

1954-мит олн Маина Ёмвошн педагогической училище ештуптумал юпийн мет сыры Шәнш вошн интернатн рәпитәс, щәлта Шамаш кәртәң ашколайн ай нявремәт вәнлтәс.

1955-мит олн Маина Фёдоровна Низямы кәрта китсы, щәта лўв ищи кәртәң нявремәт вәнлтәс. Лўв нявремәт пелы щикем сәмәң, неңие вәс, ар ол нявремәт вәнлтуман щи арат звета-пухәта йм нумсәт мәс.

1959-мит ол вўш эвәлт 1961-мит ол вәнты Маина Фёдоровна Ным Нярьех кәртән ай нявремәт вәнлтәс. Пушхиет пелы сәмәң, нявләк – щимәщ хуя-

М.Ф. Никифорова

та вәнлтум нявремәл, нумәсн хәщәс.

1967-1989-мит олатн Уньюхан кәртәң ашколайн рәпитәс. 1991-мит ол вўш эвәлт Маина Фёдоровна Манстәр вошәң пионерәт хотн аканятн етнхотәт альти тәхи кәщая вәс. 2000-мит ол вўш эвәлт – Уньюхан кәртәң нявремәт арсыр верәта вәнлтаты хотн рәпитәс.

М.Ф. Никифорова пил неңәл пилә

Маина Фёдоровна – Тәрүм Ащи эвәлт арсыр сащ миюм хәннехуят: нумсәң, хәннехә пелы сәмәң, нушая питум хуята иса пурайн нәтл. Лўв сәмл хәләнтман вәлупсийн нявремәт вәнлтаты верл пирисәлэ. «Акань хот» хуша рәпитмалн лўв иса муй версәлэ, ләлн щәта кашәң пушәх лўв щирәлн ат юнтәс.

2008-мит олн М.Ф. Никифорова рўтыщәты мәнәс.

Вәнлтаты хуят рәпата олаңан давәрт путәртты. Лыв, вантэ, рәпатайл щирн кашәң хәтл урок тәты пата план хәншләт, нявремәт тетрадывантләт, елдыурок

тәты щира лэщәтыйлләт, арсыр вәйтәнтупсәт лэщәтләт па па әмәщ верят тәләт. Тәп кашәң хәтл нявремәт вәнлтәләт, дыв пиләла путәртләт. Маина Фёдоровна – ром хәннехуят, рәпата пелы сәмәң хуят, нявремәт пелы сәмәң ими, арсыр әмәщ верят лэщәтты хошл. Иса вәнлтум ёхләл лўв олңәлн тәп йм ясәт лупләт.

Маина Фёдоровна мәнәм ән вәнлтәс, тәп лўв пиләла рәпитты олңитмемн лўв ма пәтема мет вулаң хәннехуята йис, вантэ, ма лўв эвәлтәла нявремәт вәнлтаты вера вәнлтыйлсум. Тәм йисн лўв ищи нявремәт вәнлтаты айлат ёха нәтты веритл, тәп и нўша – ванкўтлы мәшитты питәс.

Маина Фёдоровна, нәң 90 ола йисән, щирн ар йм ясәң лупты ләңхалум. Елды тәса, әмща, йм нумәсн, тумтака вәла. Мўң хулна нәң пеләна вантмевн йма, вешқата вәлты вәнлтыйллўв. Сема питум хәтлән пилә, ешәк Маина Фёдоровна!

Валентина Фанова,
Манстәр район «Югра
дылңуптәты» оса тәхи кәща не
Хәнты ясәңа тулмащтәс:
Людмила Гурьева

М.Ф. Никифорова шуши мир пилә

«Таксар Махум» хуца нявремат рўтыщасат

Ёмвошн «Торум Маа» немуп музей хуца лыпāt тылāщн 12-мит хātл, вўш эвāлт 16-мит хātл вāнта «Таксар Махум» (хāнты щирн «Таксар Ёх») немпи нявремат пāта рўтыщāты хār вāс. Тāмāщ вер 2015-мит ол, вўш эвāлт верты олңитса.

Щи проект хуца нявремат дыв ёш-далн-кўрдалн сыр-сыр верāt амщāлāты верты хуцдайт, тāп щиты вош хārн енумты нявремат вāнт мўва, нōрум мўва хуцты пиш вāл. Щāлта па вāнта юхātтēдн дыв хāнты мирев йис вāлупсы уша верлāt. Мўң хāнты мирев хуцы йистелн вāнтātн вāлты пиш тāйлāt, вой-хўд велты пиш тāйлāt, мўв-йиңк давāлты пиш тāйлāt. Тāм йисн мўвтел мирев вош хārātн вāлты питсāt, щи пāта дывел уш āнтō, мўвиев-йиңкиев муйсār дāvāрт сурта хойс, хāннехē хāлы па нампār эвāлт шакāнты питāс. Йистелн хāнты миревн мўвāt-йиңкāt давāлман тāйсйт, щи такды дыв елды вāлты пишцел āнтэм вāс, елды дāлты пишцел āнтэм вāс.

Тāп вош хār вāлупсыя питум юпийн нуви тўтāң, хошум хотātн омāсман, щи мўвиет-йиңкиет пēдā дывел немāлт вўр āнтэм. Дыв ювряя керлум нумāсдāл щирн, хāннехē вāлупсы па мўв-йиңк вāлупсы йахā исā āн хойлāt, мўвев шакāнл ки ай вер, йиңкев шакāнл ки ай вер.

Щит пāта вера мосл нявремат айтелн йиңкиет-мўвиет пēдā керātты вāнт мўвāt, юхан йиңкāt амщāлуман тāйты пāта.

Увāс мирев дыв хуцы мўвиел-йиңкиел исā пўш дāvлāсман вана тāйсэл, сām лыпийн тāйсэл па йма вāсэл, муй вўрн вāнт

▲ В.Ю. Кондин ванлтāl, муй вўрн эхāl верты.
П. Молданов верум хур

мўвн, увāс мўвн вāлты пиш вāл. Щи кўш тāмхātл вāлты ёх щирн, тāl тōрумн мāты – щит тарум ищки атум мўв, лўң тōрумн па пелңаяң-нямалтāң атум мўв. Увāс мирев тāм мўвātн амщāлуман вāллāt, вой-хўд велты пишāt тāйлāt, тарум ищки эвāлт, пелңайт-нямалтāt эвāлт сайлāты пишāt тāйлāt, лāңха пойкшуман, калта пойкшуман вāллāt.

Екатерина Балина, «Торум Маа» музей хуца рēпитты айлат эви, путāртāс:

» Мўң хуцева кашāң ол няврем вāнтātты «Таксар Махум» немуп программа верāнтдā, хāнты щирн «Таксар Ёх». Нявремāt тыв йңхты хāншāньщийллāt па вет хātл мār кашāң хātл хāлум щос мār тāта вāллāt. Тāта вāлты мārелн дыв уша верлēл, муй вўрн вāнт мўвн вāлты,

шәшилāты пиш вāл, муйсār пурмāс пāнāн пāнт хира пунты мосл, мātта пāнта шәшумāты ки мосл. Тāта вāнтлāыйт, муй вўрн рат хār тўт ёша павātты, парщин хот омсāлтātты па лоньщ-ёрт эвāлт сайлāты хот пелāк верты. Щи киньщā па дыв музей хўват тәтлялыйт, сыр-сыр увāс мир пурмāсāt ванлтāлыйт. Щи ванлтупсēt ищи юнтман, амщāлуман верлāйт. Щи юпийн па келāt эвāлт верум парк хуца тәтлялыйт, щи тāхи вош тел мирн вана тāйла. Иса ки лупты, там рўтыщāты хār нявремāта щит пāта верлā, дыв вāнт мўвн, увāс мўвн ки ёрумлāt, дылāңа ат хāщлāt. Щи пāта кеши ёшн катлты вāнтлāдыйт, кеши такды немāлт хāннехē вāнт мўва āн мāнл.

Вāнтыйлты ай нявремāt пидā Вячеслав Кондин рēпитл. Лўв олāң

путрāl – щит вāнт мўвн енумты юхāt олāңāн, муй щи юхāt эвāлт верты пиш вāл, щи путрāl юхāt пēдā вантман лўв щи путāртāl, па щи юхāt нявремāта имухты ванлтāl. Путāртāl, муй вўрн вāнт мўвн āн ломātты, мāта пелāкн увāс пелāк мўв, мāта пелāкн хātл, етты мўв. Олāң, сменаю хохтылумнявремātхулиева каркамāt, нумсāңāt. Олāң хātл дыв рюкзакдāл сора āкātсāt, тāп мет мосты пурмāсāt щив пунсāt. Ищи хātлāн дыв вāнтлāсыйт, муй вўрн рāt хār тўтые арсыр пишātн ёша павātты. Кашāң етум султум эвāлт дывелā әмāщ вāс, щит хўты дыв ёшелн павтум султумие. Мātта хātлāн па сўмāt юх эвāлт вар кавāртсāt – щит йис ёх пелңа-нямалт эвāлт сайлāты пиш. Щāлта па эхāl, нēл верāнтсāt, щи эхлāt эвāлт есāлсāt, лук сесы верāнтсāt па ар щира кўтлāлн кāссāt. Вера дывелā әмāщ вāс келāt эвāлт верум әшāt хўват шәшты.

Хāлум хātл сора мāнсāt, смена хулāс, нявремāt ар тāхи пēдā мāнсāt, тāп ищимурт «Торум Маа» музей пидā дыв вāн лāхāсā хāщсāt. «Таксар Махум» кимāt смена лыпāt тылāщн 24-мит хātл вўш эвāлт 28-мит хātл вāнта рēпитты питл. Ин «Торум Маа» музей йилуп няврем лāхāсдāл дāvāлман вāл.

Путār хāншāс:
Пётр Молданов

△ Е.Д. Айпин

△ Вандтупсыя юхтум ёх. Л. Гурьева верум хурат

Ма Мўвем хэлдүм

Шимәщ нем вандтупсы тайс, мәта ут ханты мир писатель Еремей Айпин сема питум хәтләда лыпәт енумты тыләщ 15-мит хәтлән Г.С. Райшев хурат тайты хотн ләщәтман вәс.

Тәм вандтупсы тәты хә Демури Апаликов лупәс, хуты Еремей Айпин па Геннадий Райшев – хәтл етты пеләк хәнтәңән, дын хўвн ийха рәпитсәңән, и ешн «Торум Маа» музей омәссәңән, 1982-мит олн Юхан хўват хәнтәта мойна яңхсәңән, елды и ешн, и нумәсн рәпитты питсәңән, щиты Еремей Айпинән хәншум «Хәнты, или Звезда Утренней Зари» киника етәс, щәта Геннадий Райшев хурат хәншәс. Әхәт Г. Райшев хулыева Е. Айпин киникайт пәта хурат хәншты питәс.

Педагогической наукайт доктор, профессор хә Александр Семёнов лупәс:

» Мўвем хәлты ёх оләңмит мўвем кәншләт, щиты Еремей Айпин «В поисках Первоземли» путәр хәншәс. Щит лўңәтмев юпийн уша йил, муй пәта кашәң хуят тәм мўва юхтәс, хутыса Тәрум Ащийн миюм сәц елды тәты.

«Хәтл» немпи театр режиссёр хә Леонид Архипов «У гаснувшего очага» путәр лўңтәс па театр хуца юнтты не Юлия Яркина Рома пухл пида ши путәр хўват етнхот алысәңән.

Хәнты мир поэтесса Мария Волдина лупәс:

» Геннадий Райшев па Еремей Айпин – хәнты йис вәлупсәв лавәлман ши оләңән хәншләңән, и – әмәщ путрәт хәншәл, кимит – хурамәң хурат хәншәс.

Ёмвош технолого-педагогической колледж кәща ләңкәр не Нина Фёдорова вән пәмачипа лупәс, хуты дыв хушела вәнлтыйлды айлат ёх тәм вандтупсыя вохсыйт. Лўв эвәлтәда уша йис, хуты итәх эвет па пухәт тәм кәт вудаң хәнты хуятңән оләңән научной непекәт хәншләт.

Г.С. Райшев хурат тайты хот кәща не Наталья

△ Юлия Яркина пухл пида

Фёдорова лупәс, хуты вет ол юхды «В поисках Первоземли» хурәң вандтупсы ләщәтсәт.

» Геннадий Степанович лупәс, хуты ясәң эвәлт хуртывл, щиты лўв путрәт лўңәтмәл юпийн хурат хәншәс. Тәм вандтупсийн Еремей Айпин сема питум мўвл оләңән хурат, щит «Аган юхан кәща не», «Вўды сем», «Лант эви» па па хурат вәлдәт, – Н.Н. Фёдорова ястәс.

Еремей Айпин әктәщум мира лупәс:

» Ма Геннадий Райшев пида Сәрханл район эвәлт,

ма Юхан хуца сема питсум, лўв – Салым юхан хуца. Мин – сәрханл хәнтәңән, щирн мўң йис вәлупсәв яма вәйтлүмн. Ма ай пураёмн Геннадий Райшев оләңән вәйтсум, щәлдта педучилищайн вәнлтыйдмемн лўв пиләда вәйтантыйлдсум. Лўв ма путәрләм лўңәтты сәмәңә тәйсәлзә, щирн хурат хәншәс. Хәнты ма перна ащем мәнема лупәс, хуты ма ар няврем тайты питлүм. Ин вәйтлүм, йина па – ма киникайлаң лўңәтты ёх – щит ма нявремләм!

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Сэрханл вошн вэн ёмәңхәтл вэрәнтса

Сэрханл вошн вэн вош хәрн лыпәт тыләщ 4-мит хәтлән 24-мит пүш «Соцветие» нәмпи кашәң ол верты сыр-сыр мирәт йис вәлупсы ванлтәты фестиваль вәс. Тәм ол ши етн хот «Мы в вас берём своё начало» нәм тайс, щит няврем па айдат ёх вәнлтәты ёх пәта верум вәйтантупсы.

Тәм ёмәңхәтлән вәра рүвәң хәтл вәс, ишимурт 15-кәм шурәс хәннехә тәм вош хәра юхәтсәт па сыр-сыр әмәщ вәрәт вантсәт па версәт.

Мойң ёх сыр-сыр мир йис вәрәт, юнтәт уша версәт, ёнтәсты па вәрәң тәхет хуща яңхсәт. Щәлта па арсыр мир йистелн кавәртум летут деты пиш вәс. Тәта йис пурмәс тынесты хәр па вәрәнтса, щәлта па мата хуят хур вүты ки ләңхәс, щимәщ тәхи иши вәс, нәмл «Летопись фестиваля».

Няврем па айдат ёх пәта иши сыр-сыр вәрәт вәсәт. Айшәк нявремәт «Парк Югры» немуп аттракционәт хуща юнтсәт. Айдат ёх пәта атәлт хәр вәрәнтса, нәмл «Национальность моя – Гордость моя».

Тәм мир әкмум тәхийн «Хәтл» нәмпи Ас-угорской театр ёх арисәт па яксәт. Щимәщ театр, мата тәхийн немәсыя ши щира вәнлтылум ёх рәпитләт, па мүвәтн вәлты увәс мират ән тайләт.

Рүщ йис якәт па арәт иши әмәщ вантты вәс, щит «Цветень» нәмпи якты-ариты ёх, дыв «Заслуженный коллектив народного творчества России» нәм тайләт.

Сэрханл вошн вәлты увәс мирев кашәң ол ши фестивалә яңхләт, йис вәлупсы ванлтәләт. Валентина Шадрина, «Орт-ики» немуп оса вәрәт тәты тәхийн рәпитты ими, путәртәс:

» Мүң кашәң ол тыв юхтыйллув. Тәта кәщә ёх кашәң мир ләщәтум ай хәр тәхиета яңхләт, щәта кашәң мир лүв йис вәлупсәл ар щира ванлтәләт. Мүң иса пүш нюки хот омсәлтыйллув, хәнты па вухаль ясәңән вүща верлүв, мирев воньшумутәтн лапәтлүв. Щәлта па «Ас не» немуп ансамбль хуща рәпитты ёх ариләт. Тәм мир әкмум фестиваль сухәнтты елпийн иса мир дыв йис щирелн якләт. Мүң иса пүш «Куренька» яклүв. Ишимурт муйсәр ар арида, мүң хәнты якев яклүв.

Арәт, якәт, юнтәт па па арсыр пишәт мойна юхтум ёх шиваләты веритсәт. Ши пәта ям сәмн, ям нумәсн ара ши мәнсәт.

Путәр хәншәс па хурәт вәрәс:
Пётр Айев

Санкт-Петербург вошн Увас мират

Лыпат енумты тыдәщ 5-7-мит хәтлән Санкт-Петербург вошн Таврической дворец хуца Увас мират имет олаңмит пүш вән мирхота әктәщийдсәт. Щит версы, ләдн имет ийха рәпитман Увас мұевн ям вәлупсы ләщәтсәт па мосты вулаң верәт ат тәсәт.

Иса Россия Увас па хәтл етты пеләк мұвәт эвәлт 300 мултас делегат не юхтыдәс – щит Россия мұв 28 тәхийн вәлты 40 шуши мир имет. Щив Югра мұев эвәлт «Югра дылңуптәты» оса тәхев кәща не Людмила Алфёрова пида 13 не яңхсәт – щит оса тәхийн апрәңа рәпитты, йис вәлупсәв тәты, верәнтты па айкеләт хәншты неңәт.

Тәм Россия мұвтел мир вән мирхот Федерация Совет па Россия мұв Увас мұв, хәтл етты пеләк мұв ассоциация ёх ийха ләщәтсәт.

Тәм вән мирхот пүншум пурайн Россия мұев президент хә администрация кәща хә Магомедсалам Магомедов мұң президентәв Владимир Путин эвәлт вўща ясаң лўңтәс:

» Тәм йисн иса муй верлўв, ләдн Увас па хәтл етты пеләк мұв имет йилуп щирн вәлупсәв ләщәтман ищи арсыр вулаң верәт верты ат веритсәт. Луплум, хуты мұң мұев кәщайт елды вән па мосты верәт тәты нәтты питләт, ләдн йилуп щирн вәлупсәв ләщәтты па йис вәлупсәв, ясәт давәдман тайты.

Тәм вән мирхот «Увас мұев имет: йис вәлупсы давәлты па елды тәты вер» немпи пленарной мирхот вәс.

Федерация Совет кәща не Валентина Матвиенко лупәс:

» Тәм Таврической дво-

рец хуца Увас шуши мират апрәң неңәт, оса тәхет рәпатайт тәты, нявремәт вәндтәты, дыв саттәда верәт тайты па верәнтты неңәт әктәщсәт. Мұң Россия мұев Увас па хәтл етты пеләк мұв – щит мосты мұвәт, щит иса Россия мұев 70 процент арат мұв, щәта яң миллионкем мир вәд. Увас мұвн арсыр вулаң верәт тәлыйт, Увас щорәс хуца тўтәң хопәт яңхты әш вәд, щәта мұев-йиңкев давәлты верәт тәлыйт.

Тәм йисн ар хуят вән вошәта вәлты мәнсәт, щирн шуши мир йис вәлупсы давәртшәк давәлты йис. Щирн интәм ар ими дыв мирел йис вәлупсы, ясәт давәдман вәлдәт.

Спикер не ясәл, щирн, тәм йисн иса муй верты мосл, ләдн Увас мұвәтн вәлупсы кеншәка ат йис.

Увас па хәтл етты пеләк мұв ассоциация кәща хә Григорий Ледков мойң неңәта ястәс:

» Увас мұв имет олаңмит вән мирхот пида! Ин мұң ассоциацияевн неңәт ясәт, йис вәлупсәв тўвман арсыр вулаң верәт ләщәтләт.

Щи юпийн лупәс, ләдн федеральной поступсийн касәлты ёх олаңән хәншты па кашәң шуши хуят вохты непек таклы хўл велпәсләты ат веритәс, вантә, увас хәннехә пәта хўл – щит мет вулаң летут.

Әхәт лўв В.И. Матвиенкоя «Нух питум хәтл» ар Увас шуши мир ясәтн»

» Югра мұв эвәлт мирхота юхтум неңәт

немпи киника мойдәс.

Вән мирхота әктәшум имета космос эвәлт космонавтәт вўща ясаң китсәт.

Щи тумпи Югра вўт кәрт эвәлт онлайн щирн Степан Кечимов хоттел ёх вўща ясаң лупсәт.

Югра мұв кәща не Наталья Комарова вўща верман лупәс:

» Мұң Югра мұевн «IT-вўт кәрт» немпи вер тәды. Ин шуши мир онлайн щирн мосты непекәт ләщәтты, лекцитты па вәндтәыйлды веритләт. 2018-мит ол вўш эвәлт 2022-мит ол вәнты 163 вўт кәрт пәта 69 IT-вўт кәрт версы, щәта 3250 хуят вәд. Тәм ол ищимәщ яң тәхи пүншлы. Ин мұң хущева дапәт «Вўт кәртәң әшкола-сад» тәхи вәд, щәта 3-7 ол луват 45 няврем юдн әшколая ләщәтлүйт.

Щи тумпи лўв лупәс, йилуп вәндтәыйлды ол вўш эвәлт вән классәтн вәндтәыйлды пухәт «Бурран» әхәлн яңхты, юх

эвәлт арсыр пурмәсәт верты, эвет ентәсты вера вәндтәыйлды веритләт. Лўв Россия мұев вәндтәты вер тәты министра лупәс, ләдн ищимәщ вер иса шуши мират нявремәт пәта ләщәтты мосл.

Пленарной мирхотн ар вән кәщайт вўща ясәт лупсәт.

Щи юпийн В.И. Матвиенко хәлум шуши мир имета ишәкты непекәт мойдәс, щит Ольга Ахметова («Эне-Байат» Кемеровской область оса тәхи не), мұң «Торум Маа» музейн рәпитты имия Раиса Решетникова па «Миналей» Ямал мұв оса тәхи кәщая Галина Матараса.

Елды «Вулаң Увас мұв әрәң имет» немпи ванлупсы вәс. Щәта арсыр шуши мир дәмәтсүхәт альман вәсәт.

Елды арсыр тематической сессияйт рәпитты олднитсәт.

ИМЕТ ОЉАҢМИТ ВӘН МИРХОТ ВӘС

Җм вәлупсы ләщәтты па тумтака вәлты пәта

Тәм мирхот Федерация Совет кәща ләңкәр нә, Евразийской имет форум тәхи кәща нә Галина Калелина тәс. Лүв лупас, хути тәм пурайн мет вулаң вер – щит, ләдн Увас мұвн мосты тохтурат ат вәсәт, вантә, ин щәта тәп 57 процент арат мосты тохтурат па 73 процент арат ай тохтурат рәпитләт. Ин щив рәпитты пәта айлат ёх вохты мосл, елды целевой щирн тохтурат ләщәтты мосл.

» Мұң Увас мұвев хұваттыйн 4,5 щурас хотел, ёх кәсләт, щәта 6,5 щурас нявремәт вәлләт. Лыв пәтәла тәм йисн йилуп щирн лекщитты вер, нұшайт тўнматты па вәндтәты вер ләщәтты мосл.

В.И. Матвиенко партас Форум сухнум юпийн щив верат тәты пәта йилуп проектат ләщәтты.

Тәм сессияйн рәпитты имет хоттел ёх җм вәлупсы ләщәтты, тумтака вәлты олаңан путәртсәт.

Югра мұв кәща нә Наталья Комарова лупас:

» Мұң округевн кашәң пәльницайн пувлупсы мәшәт ән тывты пәта неңәт тәса нух вантдыйт. Щиты, вантә, 80-90 процент арат щимәщ мәшәт тывты пурайн сырышәк уша верты рәхл. Щи тумпи няврем тайты неңәт нәтдыйт. 2021-мит ол вұш эвәлт Сәрханл вошн «Центр охраны материнства и детства» тәхи рәпитл. Сыры сема питум 38 пушхия операция версы.

Щи тумпи губернатор неңев «Югра мұвн енумлум» мойлупсы, «Аңкия питлум» сертификат, «Югорский материнский капитал» (150 щурас шойт вух) па па арсыр вух нәтупсәт олаңан ай тәс.

Щиты юхи хәщум яң ол пурайн мұң хущева 85 щурас няврем сема питас – щит атәлт вош иты тывас.

Лыв саттәла верат тайты неңәт

Тәм мирхотн неңәт путәртсәт, муйсәр верат лыв хущева вәлты лыв саттәла верат тәты неңәт тәләт па щив верат тәты пәта муйсәр поступсәт вәлләт.

Округев кәща нә па сессияйн щив вер олаңан ищи путәртәс. Уша йис, хути тәнял Югра мұвевн щураскәем нә немасыя вух нәтупсәт унтасн лыв саттәла верат пұншсәт, щив эвәлт 78 процент арат – щит неңәт пәта җм вәлупсы ләщәтты верат. Юхи хәщум кәт ол пурайн Югра мұв лыв саттәла вер тайты неңәт 134 грант вух нәтупсы ёша холумсәт, щит 63 миллион шойт вух.

«Касум ёх» тәхи кәща нә Елена Федотова айкел тәс, муйсәр верат лыв грант нәтупсы вух унтасн тәләт. Щит хәнты, юрн па сәран мир йис вәлупсы, ясәң давалты па елды тәты верат.

Увас мұвәта мойңа яңхты вер

Тәм тәхийн неңәт путәртсәт, муй щирн лыв мұвела мойң ёх тәтылты верат ләщәтман вәлләт. Щи тумпи нұшайт олаңан лупсәт – щив мұвәт хұвн

Мирхот пурайн. Л. Гурьева верум хурңан

вәлләт, щив лавәртшәк яңхты. Щи тумпи щив вер тәса ләщәтты пәта мосты поступсәт хәншты мосл. Щәта ищи мойң ёх рұтыщәты пәта арсыр тәхет омәсты мосл.

«Торум Маа» музей кәща нә Людмила Алфёрова лыв рәпатаел олаңан ай тәс. Щи тумпи лупас, муй щирн Югра мұвевн вұт кәртәтн мойң ёх тәтылты вер грант нәтупсы вух унтасн ләщәтман вәл.

Увас мират рәт ясәт давалты вер

Тәм сессия тәты нә, рәт ясәңа вәндтәты ёх Ассоциация кәща нә Светлана Чернышова лупас:

» Интәм Россияевн мир 277 ясәңән путәртләт, щив эвәлт тәп 24 ясәңән нявремәт вәндтәлдыйт, 81 ясәң «Рәт ясәң» урокән тәлы. Кәл, хути 200 ясәң вәндтәты верн ән тәлы, щирн айдтыева вәтшәлүв. Россия мұвев ясәң ләрамтты институт учёной ёх щирн, юхи хәщум 35 ол мәр яң ясәң вәтшәсүв. Ин ешавәл ливской ясәң вәтшәлүв. Мұңева иса

муй мосл, верты, ләдн мұң ясәңлүв елды ат вәсәт.

Тәта неңәт лупсәт, хути тәм йисн рәт ясәт давалты щив Интернет хуца арсыр словарят, мультфильмәт па кинайт верты питсәт.

Хәлум хәтл мәр па арсыр сессияйт рәпитсәт.

Юхи хәщум хәтлән Увас мират неңәт лыв мирел ләмәтсухлал па етнхот альсәт.

Щәлта Увас мир ассоциация кәща хә Г. Ледков путәртәс, муй щирн хәлум хәтл мәр тәм вән мирхот мәнәс, хути хулиева пурум верат Резолюция непека хәншыйт, ин щив вулаңнепекхұватрәпитты питләт.

Щәлта лүв мет апрәңа шуши мир йис вәлупсы, рәт ясәт тәты неңәта ишәкты непекәт мойләс.

Җмал мұв юрн мир ариты нә Елена Лапандер немасыя тәм мирхота хәншум ар арийс.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Йисаңа-нәптәңа ювум

Дмитрий Иванович Юхлымов вәлупсәл хуваһн вешката хәннехуятәт күтн вәс па тўңширәңа вәлты-холты ширәдн кашаң ай муй вәншәк вер иса ләщәттәт йәмсыева хошәс.

Мосл лупты, хуты тәм йисаң-нәптәң хәев лыпәт тылащ нәл-мит хәтәдн 1943-мит олн Мушәң кәртән Сўмәтвош районән хәнты хоттел әх күтн тәм нуви тәрум ил-пия юхтәс. Ащел – Иван Иванович Юхлымов вой па хўд велпәслуман Полнавәт вошәң М.В. Фрунзе немуп колхозн рәпитәс, әңкел па юдн нявремәт енмәлтәс, сыр-сыр хотәң верәт пида вулкемәс.

Хән Дима пухәд вәншәка йис, ащелн Полнавәт вош әшкола-интерната вәндтәйтәт тәсы. Мосәң, ши пәта тәмхәтл Дмитрий Иванович тәп йәм ясаңән лүвел иса ай пурайт вўш эвәлт вәндтум хәннехуятәт нәмәлмәл:

» *Тәм елды вәлты-холты ширемн ма иса вәлупсы хуваһн мәнәм әшкола-интернатн йәмсыева тәюм па вешката вәндтум хәйт-нәңәт иса нәмты питлә-лам. Лыв тәса, тўңширәңа кашаң ай муй вән верәта вәндтәсәт па ши пәта тәм нуви тәрум илпийн мўңева кен па шеңк йәм елды вәлты.*

Йәмсыева айлат пухәт па эвет советской лащ олн Полнавәтвош әшкола хуца енмәлдәсәт па вәндтәсәйт. Вәншәк классән лыв вой-хўд велпәс, география, әрәңа-шомәңа йиты па военное дело верәтн па альсәйт. Ши пурайтн Огюст Васильевич Федотов вәнашәк ювум пухәт вәндтәс, лүв араттелн ищи вет пух тәйс па енмәлтәс.

Арсыр верәт тумпийн ши хә айлат әх немәщ ясаңа па әмща вәндтәс. Дмитрий Юхлымов ищиты ши ясаң пәда шеңк тәдәсәс па еша вәс тўңширәңа путремәтыя питәс. Мосәң, ши верәт пәта лүв иса 1962-мит ол вўш вәнты «Noies dortland» немуп немәщ әх ясаңән етты айкеләң непек пәщта хуваһн хәнлштуман тәйс па кашаң тылащ мәр ши ут тәдәңтелн тўңширәңа иса лўнәтсәлә.

Хән па ай тәхет потты тылащ ветмит хәтлә йил па Нявремәт вәндтәйтәт әх әмәңхәтл постәды, ши пурайн Дмитрий Иванович Юхлымов ищиты нявремәт вәндтум нәңәл Валентина Ивановна Ахтямова па йәм ясаңән нәмәлмәл па щиты така нәмәлмәл:

» *Ин мўң кәщә әхлўва ләдн Валентина Ивановная лүв вәлты-холты ширәдн кев хурас омәсты мосәс муй па кўшкепа лүв немәдн Сўмәтвошәң вош хулы немәтты рәхәс. Ши хурпи вешката па хурамәңа хәннехуятәт пәта рәпитум хәннехә тәм йисн ән па вәйтләдн леваса! Лүв, вантә, ар ол мәр әл хуятәт пәта йәма рәпитәс.*

Вәйт дор тылащн 1962-мит олн Сўмәтвош рай-военкомат тәхел эвәлт непек юхтәс па айлат хәнты хәев Дмитрий Юхлымов армия рәт мўвд лавәлды вохсы. Сыры кәщә әхләдн ар пеләк эвәлт ар ширн арталәсәйт па әхәт лүв Байконур не-

▲ Д.И. Юхлымов армияйн вәлум пурайтн

▲ Д.И. Юхлымов сема питум хәтләдн

муп тәхия китсы, хута стратегической ширәтн тәйтә ракетной войска хуца питәс. Щәта арсыр йилуп космонавтика верәт кашаң пўш вантәс па уша верәс. Армияйн вәлум ширәт оләңән Дмитрий Иванович тәп йәм нумсәт па хурамәңа путрәт тәйл. Лүв ясәдл хуваһн уша версүв, хуты тәп армияев унтасн кашаң хә няврем нумсәд па елды вәлты-холты вәлупсы ширд такмад па ушаңа-сащәңа керләл.

Вантә, лавәрт муй шәкәң верәт вантум хәннехә лүв пиләда служитты әхләд пида вевтама вәлты ән па питл. Тәп ийха кәтләсман муй ләхсәңа арсыр хәннехуятәт пида вәдман, тәса па йәмсыева мўвен лавәлды верәт елды мәнләт.

Служитты оләтн Дмитрий сыр-сыр кәсты ширәт сәмәңа тәйс. Щиты лүв кашаң хәтәдн хуваһн тәхия хәхәдман йәңхәс, гимнастика верәс, самбо ширн лүв пил әхләд пида әращты веритәс. Кашаң айлат хә, вантә, щимәщ непек тәйс, хута лүв кәщә

әхләд йәма служитум верәт нух хәншсәт. Дмитрий Юхлымов хуца мўң 28 пўш ишәкты ширәт ин вантты па уша павәтты веритлүв. Щиты веритты кемн вешката лүв вәс па ин рәт мўвд Байконур немуп тәхийн йәмсыева хәлум ол мәр лавләс.

Дмитрий Иванович ясәңәт ширн, лүв армияйн вәдмәд пурайн тәм нуви тәрум нўмпия иса араттелн 11 хәннехә йәңхәсәт, щит Титов, Николаев, Терешкова, Комаров, Гречко па па әх. Имудты хәтләдн лүв космонавт әхләд лавәлды тәхийн вәс па ши щос ЦК КПСС Генеральной секретарь Н.С. Хрущев, СССР оборона тәхи министр, Советской Союз маршал Р.Я. Малиновский па Советской Союз маршал А.А. Гречко хәйт вантәс.

Щәдла и пўш лүв кәщәйлад вәлты хотәт лавәлды китсы. Ши пурайтн Ю.А. Гагарин па С.П. Королев лүв пўңләдн вәсәңн па вўща версәңән.

Ши вер Дмитрий Иванович ин тәмхәтл вәнты йәма нәмләлә па хуятәта айкел юкана путәртәйл.

ХАННЕХЭ ОЛАН

Вантэ, муй хурасуп нумсән хәннехэйһән вэсһән.

Лыв нумаслал вера версаһән па тэрүм нүмпия яһхты вер лэцһатсаһән.

Армияйн кашаң вер әмшца тәм хәнты хәева вэс. Хән рәт мүйл давалды верл сүхәнты питәс, ши ол товийн СССР Президиум Верховной Совет верум поступсы ширәтн 1965-мит олн лыпәт тыләш дапәтмит хәтәлдн «ХХ лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.» нә-мәң мевл посна рядовой Д.И. Юхлымов вән кәшца әхлалдн катлуптәсы. Шит эвәлт хәлум тыләш пәрәс па Дмитрий Юхлымов мүйл давалды верәт етшуптәслә па юхи рәт кәр-тәла ши юхтәс.

Юхи питмал юпийн ай тәхет потты тыләшн 1965-мит олн хәнты хәев Сүмәтвош районәң Касум мүй вәнәт давалды тәхийн техник-лесовод ширн рәпата лүвела мушатас. Тәмхәтл ийха ки лүңәтты, шит арапәтлн лүв шимәш верәт хушца 40-кем ол мәр түңширәңа па ямсыева рәпитәс.

Ши вүйш эвәлт па 2005-мит ол вәнәт, хән Дмитрий Иванович пенсияя мәнәс, тәм хә әл вәнәт давалды хәннехә эвәлт арсыр ай кәшца рәпитәс па хәшум пурайн Сүмәтвошн вәлды вәнәт давалды тәхи кәшца яис.

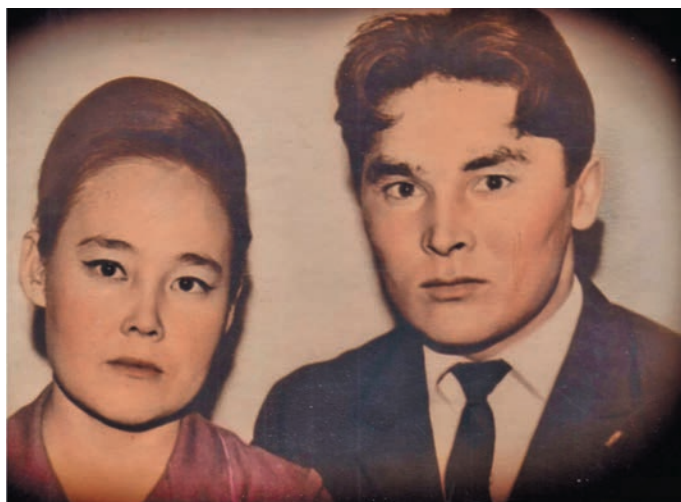
Ши пурайн, алпа, да-вәрт вәс лүвела арсыр хәннехуятәт пила и яса-ңа па и верәта юхәтты. Шитәт тумпийн иши пу-райтн Сүмәтвош район луваттйин енумты вәнәтн мүй илпи таш кәншты питсәт. Итәх оләтн түйтн питум вәнәт давалды

давалды вәс. Шәлдта сыр-сыр ийлуп енумты юхәт вәнәт хушца Сүмәтвош районән омәсты. Кашаң айшәк мүй вәншәк рәпатайл, пила Дмитрий Иванович кашашәс, веритты кемәлдн версәлә.

Мосәң, ши пәта лүв пи-ләла рәпитум кәшца әхлалдн па әл хәннехуятәтн ин тәмхәтл вәнты лүв сәмәңа па мосман тәйлы.

Тәмхәтл Дмитрий Ива-нович Юхлымов Югра мүйев вәнәт ветеран хәя лүңәсл. Лүв вер таклы юлн әл шиты иса ән па омәсл. Кашаң пурайтн иньшәсл, муй ширн лесхос тәхийн вәлды хәннехәйт вәлдәт-рәпитләт, муйсәр нүшайт лыв тәмхәтл тәйләт. Ши тумпийн округ луватн верты ай хопәң кәсупсәта кашаң пурайн кәсты яһ-хәл. Шәлдта па «Мань хап» немуп кәсты верәта, мәта утәт Сүмәтвош районән лэцһәтлүйт, лүв па иса кашаң лүңәтн яһхәл.

Ар ол мәр түңширәңа па вешкәта Сүмәтвош вәнәт давалды тәхи хушца рәпитмал пәта Дмитрий Иванович сыр-сыр ишәк-ты непекәт районәң, ок-ругәң па Россия хон пеләк кәшайт эвәлт юкәнтсы. Лүв Российской Федерация природной ресурсат ми-нистерства тәхи эвәлт Почётной грамотайн мой-ләсы, шәлдта әхәт «XXX лет службы в государственной лесной охране Российской Федерации» мевл посна катлуптәсы. Хәшум пурайн тәм хә «Ветеран труда Российской Федерации», «Заслуженный работник лесного хозяйства Хан-ты-Мансийского авто-номного округа – Югры» па «Почётный житель

Д.И. Юхлымов иимел шәңәт пила омәсләһән

Д.И. Юхлымов лүңәлтуп верты шосәтн

п.г.т. Берёзово» немәтн юкәнтсы.

Лыпәт тыләш нядмит хәтәлдн, тәм лүң пураев күтн, Дмитрий Иванович 80-мит ола йис. Лүв пилә-ла Сүмәтвошәң вәнәт давалды тәхийн вәлум па ин тәмхәтл рәпитты хәннехуятәт иса худыева ям вүйшца ясәт китләт па тәмиты рүйш ширн лупләт:
– Живите счастливо, печали, бед не зная, Тепла, поддержки Вам от близких и друзей! А через десять лет мы к вам желаем Попасть на девяностый юбилей!

Ям вүйшца ясәң пила Сү-мәтвош вәнәт давалды тәхийн рәпитты хәйт па неңәт, вәнәт давалды тә-хи ветерана вәлды хән-нехуятәт: А.Н. Собянин, Г.И. Собянина, В.В. Насонов, Н.М. Бабинов па Р.Р. Се-мяшкин.

Мүйң, «Хәнты ясәң» га-зетайн рәпитты әх, иши-ты ям па тумтак вәлупсы ясәң, Дмитрий Ивановича Юхлымова китлүв!

Любовь Вынгилева
китум айкел ширн хәнты ясәһән хәншәс:
Владимир Енов

Муй вўрн ма ханты йис вэлупсыя юхатсум

Там ол Няврем вэнлтаты па няврем пида рэпитты ёх ола постасы. Ши пата ма Марина Викторовна Кабакова (Молданова) олаңан ханшты вўтыщадум. Там хатл округ луваттын па па мўватн лўв йама вэды, лўв йис ханты верат йама вэлдэ, йис хурамач пурмасат верты ёх пида рэпитл.

Кимат ол лўв «Сокровища Севера» мўвтел мир выставка-ярмаркайн жюри хуца рэпитл, Югра мўвевн вэлты Художественно-экспертной Советн па па ар тахета пириман вэл. Ин лўв «Касум ёх» немпи «Центр историко-культурного наследия» тахийн арсыр вудаң проектат лэщатты вер хўват кэщая вэл.

М.В. Кабакова мет олаң няврем вэнлтаты ханнехэя вэнлтылдэ. 1990-мит олатн Касум вошн Культурно-антропологической ашколайн рэпитас. Щирн ши ашкола мет олаң тахия вэс, хута нявремат рэт ясаң вэнлтасат па йис верат уша версат. Ши ашкола хўв мар ан тайса, тэп нявремат пида там ханнехэев па тахетн рэпитты питас. Ши ашколайн рэпитум ёх нявремат лўңан вэлты щира «Нумсаң ёх» немпи вэнт кэрт версат. Щалта па Марина «Тунты венш» немуп театр верас. Щата нявремат юнтсат, тэп дыв юнтты утдал – щит немасыя ханты мир вэлупсы эвалт вўюм щира. Ши пата дыв якты-ариты хар хуца ханты мир вэлупсийн вэсат. Мет олаңан лыв «Кэрт вул вэлмат» етн хот ванлтасат. Ши юпийн верум етн хотдал иса мирн па театрат хуца рэпитты ёхн вана вўсийт. Няврем кэрт мухты, театр мухты вера ар айдат ёх ушаңа-сащана йисат, па елды дыв вэлупсэдн ищи

▲ М.В. Кабакова (Молданова)

ханты йис верат пела йама, самача вантты питсат, арал пелак хуят па щимаш тахетн рэпитты питсат.

Марина 1974-мит олн Касум мўвн непек пида рэпитты катчан хуца сема питас, щит Виктор Александрович па Галина Петровна Молдановчан.

» Ма сема питсум па рэпитлум Касум вошн, ашколайн вэнлтыйлсум, щалта па институтн. Ма иса ан па немассум, матты ханты ма ханты йис верат пида рэпитты питлум. Щит хуты 1980-мит олат вэсат, муй тахия ан керлалан, иса тэп рўщ верат, ашколайн ханты ясаң ан вэнлтасы, етнхотат хуца ханты арат ан арисыйт... – путартал, Марина Викторовна. – Щалта па мўң вошева Виктор Павлович Ипатов юхатс. Лўв ханты якят вэнлтаты питас, тэп щит

немасыя йис якят антэ, щит па щира верум якят. Ишимурт ма щив яңхсум, манема амаш вэс.

М.В. Кабакова путрупсы щирн, юлн лўв иса ан хэльдяслэ щатьщасел Александр Иванович эвалт ханты ясаң, ши кўш имел Надежда Карповна па нявремдал ханты ясаң тайсат. Щирн Касум вошн вэна ювум хантэт худна ясаңан путартсат, Марина ши ясаң хэльдяслэ лапка па пельница хуца, иса пўш щирн ланхас уша верты, муй олаңан ёх путартлат.

» Юлн путартсат тэп ши пурайн, хан Алексей Михайлович Молданов имел па нявремдал пида вэнт кэрт эвалт юхтылдэ. Щирн ма ащем па иса хотан ёхлўв ханты ясаңа керлдылсат. Па йама намлем и вер, щит 1991-мит

олн ма Татьяна щашупем (Татьяна Александровна Молданова) нумас пунас мўңты, хилыдал, ханты ясаңа вэнлтаты. Щирн мўң ши вер пела тэп няхсўв, намассўв, муйсар щимаш ясаң, мата тахийн «чай» щит па «шай»... Ши олатн ма А.И. Герцен немпи институт хуца вэнлтыйлты мансум, щата ханты ясаңа вухаль ими М.П. Баландина (Вахрушева) вэнлтас, ши олатн лўв вэра вэна ювум ими вэс. Мўң щата ханты ясаңа хэн питсўв, – лупл, Марина Викторовна.

Лўв вэлупсэл йилуп щира керлас, хэн Ольга Александровна Кравченко КАШ немуп ашкола пўншас. И пўш Марина практикая щив юхтас па ши юпийн Санкт-Петербурган па манас, Тобольск хуца заочноя вэнлтыйлас, ши ашколайн рэпитты питас.

» Щирн ма мет олаң пўш йис вэлупсы уша верты питсум. Щит Ольга Александровна пата... Щалта па ашколаев лал тахарса, мўң няврем кэрт версўв, щирн ма иса верат уша верты ши питсум. Ма ханты ёрнас вэлтем нэпат ан па тайсум. Намлем, Елена Терентьевна пида и ханты ёрнас кат хуята лэтсумн. Пелтащман ши ёрнас ши тайсемн, – намалдмас лўв.

Щалта па Марина Викторовна путартас, мата вер лўв ан верл, рэт ёхлал лўвела иса нётлат. Лўв хэлум пух тайл. Вэн пухал, Антон хэлум ол эвалт лўңан «Нярс кэртан» вэс. Егор па Ваня вэнашак ювман юпийн щив тэтылаты питсалдэ. Ин вэн пухал, имена йис, атэлт вошн вэл, Айшак утал там хатл вэнта лўвела иса тахетн нётлат.

Путар ханшас:
Пётр Молданов

Даль пурайн тарма рәпитсәт

Вулаң даль юхтум пурайн хә ёхлүв даласты тәсыит. Ши пәта юлн тәп пирщәмум хәйт, неңәт па няврәмәт хәщсәт, мәта хуятәт дала түвум ёх юкана сыр-сыр лавәртәң рәпатайт кашәң хәтл, мәр ләщәтсәт. Ин хәншлүв ши неңәт па ай пухәт олаңән, мәта ёхлүв даль олатн яма па вешката рәпитсәт, дәлн Вулаң дальн мўң нух питты веритсүв.

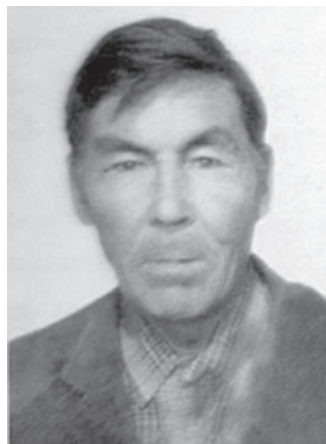
Мария Константиновна Албина тәндуп тыләщ 10-мит хәтәлн 1926-мит олд Манья кәртән Сүмәтвош районән вой-хүл велпәсләты хоттел ёх күтн сема питәс па енмәс. Вулаң даль олат пурайн И. Сталин немуп колхоз хуша рәпитәс. Лўңән турн сәврәсәт, тәлн – араттелдн вой-хүл велпәсләсәт. Ши тумпийн вәнт юхәт вәнтәтн эвәтсәт па юхи тәлсәт. Мария Константиновна лавәрт даль олатн вешката рәпитмал пәта «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.» па «50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.» мевл посңәнән кәщайтн мойләсы.

Абрам Васильевич Качанов ай тәхет потты тыләщ хәтмит хәтәлн 1932-мит олд Ломбовож кәртән Сүмәтвош районән сема питәс па айтелдн енмәс. Вулаң даль олатн айлат ёх пида ищиты хүл велпәсләс, турн верәс, тәл

пурайн вой велты яңхәс па вәнт вой сухәт плана мәс. Даль сухнум вер юпийн ищиты колхозн вәс па рәпитәс. Ёхәт 1950-мит олд вўш эвәлт па иса 1960-мит олд вәнты вўды тәщәтн яңхәс. Щәлдта 1960-мит олд Ләв юхан кәрта хоттел, ёхлал пида касләс па хүл вўты тәхи хуша вой-хүл велпәслуман вәс, хотәт омсәс. Даль пурайн па ши верәт юпийн яма рәпитмал пәта арсыр ишәкты непекаәтн мийләсы, «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.», «50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.» па «Ветеран труда» мевл посәтн кәщә ёхлалдн кәтлуптәсы.

Митрофан Дмитриевич Качанов ай кер тыләщ 13-мит хәтәлн 1931-мит олд Саранпауль вошн Сүмәтвош районән сема питәс па айтелдн енмәс. Ай пурайт вўш эвәлт ай тәхет потты тыләщн 1943-мит олд колхозн хүл велпәсләты питәс. Ёхәтшәк па «Саранпульской» совхосн

рәпитәс, щәлдта «Полярно-Уральская экспедиция» тәхийн хотәт омәсты хәя вәс. Иимел пида ийха араттелдн нивл няврәм енмәлсәңән. Яма па вешката даль олатн па ёхәт рәпитмал пәта сыр-сыр ишәкты непекаәтн лүв мийләсы. «50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.» па «Ветеран труда» мевл посңән тайл.

Елена Васильевна Мелентьева ай кер тыләщ 21-мит хәтәлн 1929-мит олд Патрасуй кәртән Сүмәтвош районән сема питәс. Даль олатн Жданов

ики немуп колхозн арсыр рәпатайт верәс, турн сәврәс, хүл велпәсләс. Ёхәт Ләв юхан кәрта касләс па хүл вўты тәхийн рәпитәс. Елена Васильевна 1960-мит олд коммунист неңәт йис па ши елпийн депутата Сартынья кәртән Сүмәтвош районән вәс. Лүв арсыр ишәкты непекаәт па тынәң мойлупсәт тайл. Ям рәпатайл пәта «За доблестный труд в ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина» па «Ветеран труда» мевл посңән тайл.

Елизавета Яковлевна Рябчикова лыпәт хойты тыләщ кимит хәтәлн 1931-мит олд Сүмәтвошн сема питәс. 1937-мит олд лўңән Сәпәсләң кәрт хуша Вулаң даль вер уша версәт. Елизавета Яковлевна айтелдн лавәртәң рәпатайт верәс. 1943-мит олд аңкел мәшәңә йис, ши вўш эвәлт хоттел, ёхлал лүв тайсәлз. Колхозн 45 ай мис енмәлман вәс. Даль пурайтн рәпитмал пәта ар ишәкты непекаәтн мойләсы. «50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 г.г.» мевл пос па тайл.

«Нет в России семьи такой, где не памятен свой герой» киника хўватн хәнты ясәңән хәншәс:
Владимир Носкин

▲ С.А. Шесталова

▲ Софья Шесталова «мэрэх» ар арийл

Вэлупсы мин сэмңалумна вантас...

Щимәщ нэм ариты неңән Софья Шесталовайн лэщәтум етнхоттәйс, мата уг вән кер тылщ 27-мит хәтлән «Югра-Классик» хотн вәс. Щит вухаль мир оләңмит композитор хә Владимир Шесталов шәңәт сема питум хәтлә постуман вәс. Вантэ, 28-мит хәтлән лүв 59 ола дән йис.

Етнхот вантмемн уша йис, муй щирн кәтнән – Тәрум сащн миюм хәннэхуятнән – Софья па Владимир – тәм вәлупсыйн вәйтантаңән.

Тәмхәтл Софья поэтесса иты лүңәтты арлад лүңтәс. «Избранное» немпи нядмит киникайл эвәлт (2017-мит олн етәс) лүңтәс, муй щирн ариты вера вәндтыләс, муйсәр вәтаң мир пида вәйтантаңәс па хутыса мосты икел Владимир Шесталов пида вәтаңа йис. Щи оләңән

стихдал лүңтәс па ипүляң сама рәхты вер оләңән романс арәт арийс.

«Вэлупсы мин сэмңалумна вантас...» етнхот пурайн фортепьяно нарәсьюхн Алексей Коржов юнтәс. Лүв лупәс, хуты лүвела әмәщ имухты стихәт сащты муй па арәт ариты пурайн нарәсьюхн юнтты.

Романс арәт тумпи Софья Шесталова «Мәрәх» ар арийс, Юван Шесталов хәншум стих, ар сув щив Москва хон вошн вәлты

композитор не Елена Кожуховская хәншәс. Мосл лупты, хуты Софья па Елена ар ол дәхсәңа вәлдәңән.

Софья Шесталова «Ма тәпиём, нәң мин Хәньюдемн нәмләң» стих хәншәс, щәлта Е. Кожуховская щи стиха ар сув пунәс, щиты ар тывәс, тәмхәтл лүв щи ар арийс. Щәта щимәщ яснәт хәншман вәлдәт:

*Ма тәпиём, нәң мин
Хәньюдемн нәмләң, –
Хән мин ийха омәссумн
Аләң хәнһлн әпәлтман,
Хән тухләң хоп
лавәлсумн...
Нәң мәнәм сәмена вүсән
Хәс хәлмит мүй оләта...*

Щи арат ол мәр Шесталовнән имеңән-икеңән вәндтылдсәңән, вән непекаңа йиснән, елды па вәндтылдсәңән...

Владимир Шесталов вухаль оләңмит мир ар сувәт хәншты хәя йис, лүв унтасәлн йис хәнты па вухаль мирнән ар сувәт йилуп щирн сащты питсәт. Лүв велщи щиты верәс,

ләнн оркестр хуца мүйн мирев арсыр нарәсьюхәт па европейской классической нарәсьюхәт ийха ат юнтсәт. Щит эвәлт лүв хәншум утлал йилуп щирн па әмща сащты питсәт. Щи тухәлпи лүв Юван Шесталов ащелн па Андрей Тархановән хәншум стихәта ар сувәт хәншәс.

Тәмхәтл алком етнхот кашәң тыв юхтум хуята сәмла хойс, вантэ, дыв хулыева вантсәт, муй щирн Тәрум сащн миюм Шесталовнән вәснән па рәпитсәңән. Лывела әмәщ уша верты вәс, муй щирн хәнты тәм кәтнән вәйтантаңәсәңән па вәлупсәл мәр и ешн, и нумәсн вәлсәңән-холсәңән.

«Вэлупсы мин сэмңалумна вантас...» етнхот сухнум пурайн мойң ех Софья Шесталова па и пүй ар ариты вохсәт, лүв «Мәрәх» ар па арисәлэ.

Тәм етнхот юхтум еха шеңк мәстәс. Софья Шесталова яснәл щирн, тәм ол мәр тәм етнхот па алыты питл.

▲ Алексей Коржаков па Софья Шесталова

Путәр хәншәс:
Людмила Шульгина

Муй щирн «Нөрүм мўв дыл» ёмәңхәтл, версы

Лыпәт тыдәщ 9-11-мит хәтләтн Ямал мўвн Пулңавәт вошн округ шуши мирәт культура хотн мўвтел, мирәт «Нөрүм мўв дыл» ёмәңхәтл, хуятәт порилдәсәт.

Щимәщ вер пәта Ленинградской области, Коми, Югра, Ямал мўвәт арсыр районәт эвәлт шушия вәлты хәннехуятәт ийха юхтыйлдәсәт. Дыв күтәдн худыева путремәсәт, якты-ариты хотәт версәт, тынесты муйләтәсты хәрәт тәса дәщәтсәт, сыр-сыр кәсупсәт яма ванлдәсәт. Юхи хәщум күтн нух питум хәннехуятәт мойлупсәтн катлуптәсыйт.

Тәмәщ «Нөрүм мўв дыл» ёмәңхәтләт елды кашәң, лўң, пурайн Пулңавәт вошн Ямал мўвн мўвтел, мирәт күтн ищиты ямсыева ләщәтты питлыйт, дәдн увәс ёх вәлты-холты щирәт, арәт-путрәт муй рәт ясңәт ән юремәты па вәлупсәв хўватн елды тәты.

Оләң хәтәдн мўвтел мир шуши хәннехуятәт ийха юхәтсәт па кәсупсәт арталәты кәщайт вантсәт, муй щирн дыв якты-ариты тәм күтн питләт.

Юрн ими пурмәсәң ванлдупсы верл

Щәлҗа «Ямал мўвәң хурамаң не» вәйтәнтупсы неңәт күтәдн ләщәтсәт.

Щи вер юпийн ёмәңхәтл, верум кәщайт лупсәт, хуты кашәң тәхи эвәлт юхтум якты-ариты хотәт дыв ванлдупсыдал ямсыева алыты веритләт.

Кимит хәтәдн аләң вўш эвәлт ёмәңхәтләт юхтум неңәт па хәйт немасыя ёңта пәсана округ шуши мирәт культура хотн ийха әкәтсыйт, хута дыв елпелдн Татьяна Лар, Наталья Матюшкина йис путрәт, арәт, моньщәт оләңән тәс па хурасәң айкеләт версәңән. Ёңта пәсанәл сухнум кемәлн щи хәннехуятәт арсыр машинайн Культурно-деловой центра немасыя мәнсәт, мәта ут хуща сыр-сыр шуши мир хәйт па неңәт дыв ёшңәлалн верум ләмәтсухәң, па пурмәсәң, ванлдупсәт ищиты уша павәтты рәхәс.

«Сәран ими» якты-ариты неңәт. В. Енов верум хурәт

Йиңдәт тәса верты хәнты ими пурмәсәң ванлдупсы пурайн

Тәп етна пелка «Нөрүм мўв дыл» вән ёмәңхәтләт, пўншысы. Кәщайт иса щимәщ верәт оләңән әл хәннехуятәтәт путәртсәт, муй щирн дыв сырыя рәпитсәт па муй хурасуп ванлдупсәт ямсыева ләщәтты веритсәт. Әхәт дыв якты-ариты хәр мойң хәйт-неңәт елпийн ләщәтсәт. Шеңк әмәщ вәс уша павәтты, муй щирн шуши мирәт культура хот хуща рәпитты айлат хәннехуятәт хәнты, юрн, сәран, рўщ ясңәтн хурасәңа ариләт па ар щирн тәса якләт.

Щи киньща хәлмит хәтәдн ёрта йис. Щимәщ

вер пәта Горнокаяевск воша ән тәтәлясыюв. Щи пәта Ямал мўв округ шуши мирәт культура хотн арсыр мўв эвәлт ийха әктәщум мойң ёхлўв сыр-сыр якты-ариты хотәт кәсупсы щирәтн дыв күтәдн ванлдәсәт. Етна пелка йовумн кәсты щирәтн нух питум хәннехуятәт вухәң мойлупсыйн мәсыйт па сыр-сыр ишәкты непекаңт катлуптәсыйт. Мослупты, хуты әмща па хурамәңа кашәң тәхи эвәлт юхтум хәйт па неңәт дыв күтәдн кәссәт.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Тунты эвэлт пурмәсәт версәт

Увас мўевн вәлты шуши мирәт тунты эвәлт аһәт-сәһәт, арсыр пурмәсәт верәһтләт. Ин вәһты вәлты хотәтн тунты дыв пәтәдә мет ям па мосты ута вәл. Сыры хәһтәт па вухалят тунты эвәлт хопәт верәһтсәт, ин вәһты юрн хотәт па онтупәт верләт. Олңәлн тунты йиңки турна пуһыйлсәт, ши эвәлт воньшупәт, сәһәт, онтупәт версәт.

Хутыса тунты ләщәтты мосл, хутыса хәһшет пунты, муй пәта щимәщ пурмәс веккәши тәһты мосл, ши оләһән вәһлтәты хәр пурайн Россия мўев народной мастер Ирина Кузьминична Фирсова путәртәс:

» *Воньшумутәт тәһты сәһ ләщәтты пәта тунты шү-кие кәтнә менәтты мосл. Кимәллдал тўңә эвәтты, камәлдта яма сыстамтты мосл. Щәлдта лыпи лысн хәһшет хәхриты рәхл, ши юпийн тәп сәһ әһтты мосл.*

Кашәң хәһши тәп мосты щирн пурмәса хәһшды. Итәх хәһшет мулты атум верәт эвәлт лавәлләт, итәхәт ар ям вер тәләт. Хәһ-

нехә тәһты тунты пурмәса ки вантты, хәһшет хўват уша верты рәхл, муйсәр тәм хуят.

Ши вәһлтәты хәрн Сў-мәтвош район Игрим воһн шўкқәты верәта вәһлтәты не Татьяна Анатольевна Борщева вәс. Лўв лупәс ши вәһлтәты хәр оләһән:

» *Тәм ванән ма Нуви сәң-хум воһн Ирина Фирсова верум мастер-класс ху-щи тунты эвәлт пурмәсәт верты вәһлтәсыюм. Ин лупты ләңхалум, щәта мўң яма па тәса вәһлтәсыюв. Няврәмәт па вән хуятәт вәсәт. Пушхиет тунты эвәлт нялы версәт, вән әх тунты әхтйин кешийн хәһшет хәхрисәт. Ирина*

Кузьминична мўцева путәртәс, хутыса тунты әкәтты, хутыса ләщәтты, щәлдта хәһши пунты па әһтты. Ма оләң пўш тунты пида рәһитсум, щирн иса яма мәнәс, ма ши вера вәһлтийлсум. Вән пә-мәщипа Ирина Кузьминичная лупты ләңхалум.

«Хәтлдые» тәхи әх ищи вәһлтәты хәра юхтйилсәт, кашәң хуят лўведа мосты пурмәс ләщәтсәт.

Мосл лупты, тунты эвәлт пурмәс верты щира яма кәпәртты мосл. Олңәлн вәһта шәшты, ям тунты

вәһтты, щәлдта әкәтты, яма сыстамтты, щәлдта пур-мәс ләщәтты рәхл. Пур-мәс әһтты щира нохәр юх лерәт па әм юх нўвәт әкәтты мосл, тәп ши юпийн хурамәң тунты пурмәс әһтты рәхл.

Шуши мирәт ши вер мосман тәһләт, арсыр ху-рамәң пурмәсәт верләт. Интәм мосл иса муй верты, ләлн айлат әх ши мосты вера хущты. Щиты йис верлўв лавәллўв.

Ирина Молданова хәһшум айкел хәһты ясаңа тулмәщтәс:
Надежда Рагимова

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№12 (3624), 22.06.2023

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент молодежной
политики, гражданских
инициатив и внешних связей
ХМАО-Югры

Редакция

Директор, главный редактор –
Динисламова С.С.
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Отвественный секретарь –
Вах Н.И.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.
Заказ **2892**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикации
не обязательно отражает
точку зрения редакции.